

vervolgens minister van koloniën, daarna minister van koloniën en tijdelijk luitenant-gouverneur-generaal, vervolgens tot maart '45 tijdelijk luitenant-gouverneur-generaal en nadien luitenant-gouverneur-generaal zonder meer) en van der Plas (de langste tijd voorzitter van de Nederlands-Indische Commissie voor Australië en Nieuw-Zeeland, later als hoofd van het departement van binnenlands bestuur lid van de Raad van departementshoofden en bij ontstentenis van van Mook waarnemend voorzitter van die Raad) de belangrijkste geweest. Over hun beider activiteiten hebben wij veel te schrijven – wenselijk lijkt het ons, nu eerst hun persoon en hun opvattingen te schetsen.¹

Van Mook / Van der Plas

Hubertus Johannes van Mook was in 1894 in Indië, nl. in Semarang op Java, geboren als enig kind van een onderwijzer en een onderwijzeres die een jaar tevoren uit Nederland naar Indië vertrokken waren. Zijn vader had, veertien jaar oud, een rijksbeurs gekregen om onderwijzer te worden en wist zich in Indië verder te ontwikkelen; hij bracht het tot inspecteur van het onderwijs en tenslotte tot wethouder van Soerabaja. 'Hij was mijn beste vriend en is dat tot zijn dood in '37 gebleven', vertelde van Mook ons, 'en het is voor mijn hele kijk op Indië van veel belang geweest dat hij uitgesproken progressief dacht. Hij stond op het standpunt dat Nederland Indië helpen moest, zich zo spoedig mogelijk geheel te emanciperen.'²

De jonge van Mook bracht, als zoveel in Indië geboren Nederlandse kinderen, een deel van zijn jeugd in Nederland door maar doorliep de hbs weer in Indië, nl. in Soerabaja; hij legde vervolgens het bèta-staatsexamen af, mislukte als student in de scheikunde te Delft, maar ging, na een jaar als vrijwilliger gediend te hebben in het leger ('14-'15), met meer succes Indische bestuurskunde studeren in Leiden. De vooruitstrevend denkende hoogleraren van de Leidse faculteit kregen in die tijd veel invloed op hem. Samen met mr. J. A. Jonkman, de latere

¹ Daarbij zullen wij, wat van Mook betreft, ook gegevens die wij al opnamen in deel 9 van ons werk, vermelden, zulks vanuit de verwachting dat dit deel, 11 c, evenals de twee voorafgaande, lezers zal trekken aan wie deel 9 onbekend is. Dit uitgangspunt zullen wij ook in volgende hoofdstukken, speciaal in de hoofdstukken 2 ('Londen '42') en 7 ('De terugkeer voorbereid'), in het oog houden. ² Van Mook, 8 nov. 1961.